

7.3.2018

Väestöliiton Perheystävällisesti töissä -hankkeen Perheen määritelmä -kyselyn tuloksia

Perheen määritelmä -nettikyselyllä kerättiin tietoa sadoilta vastaajilta siitä, miten he itse määrittelevät oman perheensä. Kyselyssä painotettiin, että omaan perheeseensä kuuluvaksi saa nimetä ihan keitä tahansa, riippumatta mistään virallisesta perheen määritelmästä, sukulaisuudesta tai vastaavasta.

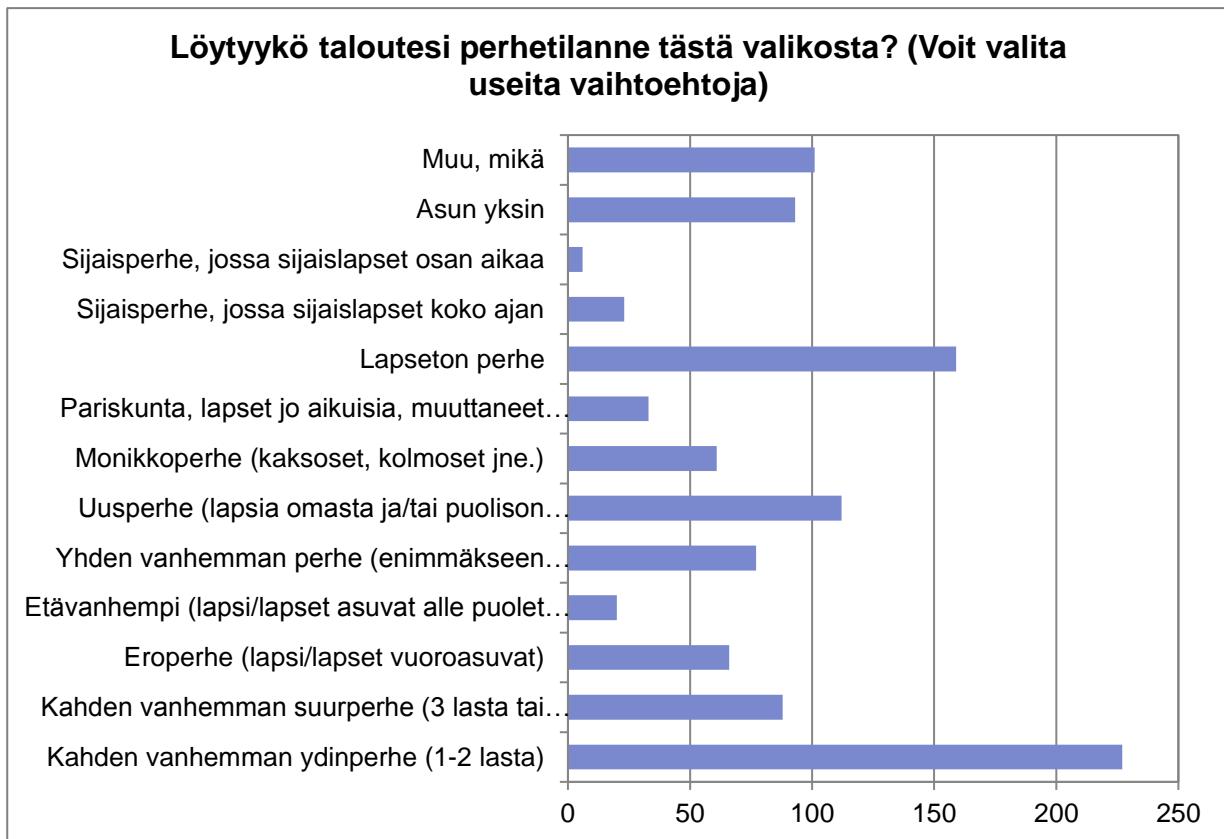
Kysely oli auki neljä viikkoa ajalla 15.1. - 5.2.2018. Kyselystä tiedotettiin Väestöliiton verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa, Perheystävällisesti töissä -hankkeen kumppanijärjestöjen ja Monimuotoisten perheiden verkoston kanavissa.

Kyselyssä oli neljä kysymystä, joissa kysyttiin perhemuotoa, elämäntilannetta ja työelämästatusta sekä avokysymys, jossa pyydettiin kertomaan oma kuvaus oman perheen jäsenistä. Tässä toivottiin vastaajien omia näkemyksiä, eikä perheitä eritelty esimerkiksi vanhempien sukupuolen tai lasten iän mukaan.

Kyselyyn tuli 788 vastausta.

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin löytyykö vastaajan talous kyselyn valikosta, jossa oli 13 vaihtoehtoa, joista viimeinen ”Muu, mikä”.

Taulukko 1. Vastaajien perhetilanne (N=786).

Koska kysymyksessä 1. sai valita useita vaihtoehtoja, prosentiosuuksista tulee yhteensä enemmän kuin 100 %. Yleisin vaihtoehto oli kahden vanhemman ydinperhe, jonka 40 prosenttia vastaajista ilmoitti taloutensa perhemuodoksi. 29 prosenttia edusti kahden lapsen ydinperhettä ja 11 prosenttia kolmen tai korkeamman lapsiluvun ydinperhettä.

Toiseksi suurin joukko oli ”lapseton perhe”, johon katsoi kuuluvansa yli viidesosa vastaajista. Osa vastaajista koki ilmeisesti, että ”lapseton perhe” ei sopinut heidän itseyttämyksensä vaikka he elivät ilman lapsia. Siksi he valitsivat mieluummin kohdan ”muu, mikä” ja kirjoittivat vastauskenttään esim. näin:

”vapaaehtoisesti lapseton perhe”

”minä ja avopuoliso, en halua määrittellä lapsettomuuden kautta, sillä se on oma valinta”

Kohdan ”muu, mikä” oli valinnut 101 eli 13 prosenttia ja vastauskentän oli täyttänyt näistä 98 vastaajaa, joista moni kuvasi taloutensa perhemuodoksi sateenkaariperheen tai adoptioperheen. Kyselyn alkuselitteessä olisi ollut hyvä mainita, että nämä perhemuodot oli tarkoituksella jätetty pois, koska työn ja perheen yhteensovittamisen näkökulmasta niillä ei ole merkitystä, vaan vain aikuisten ja lasten lukumäärällä.

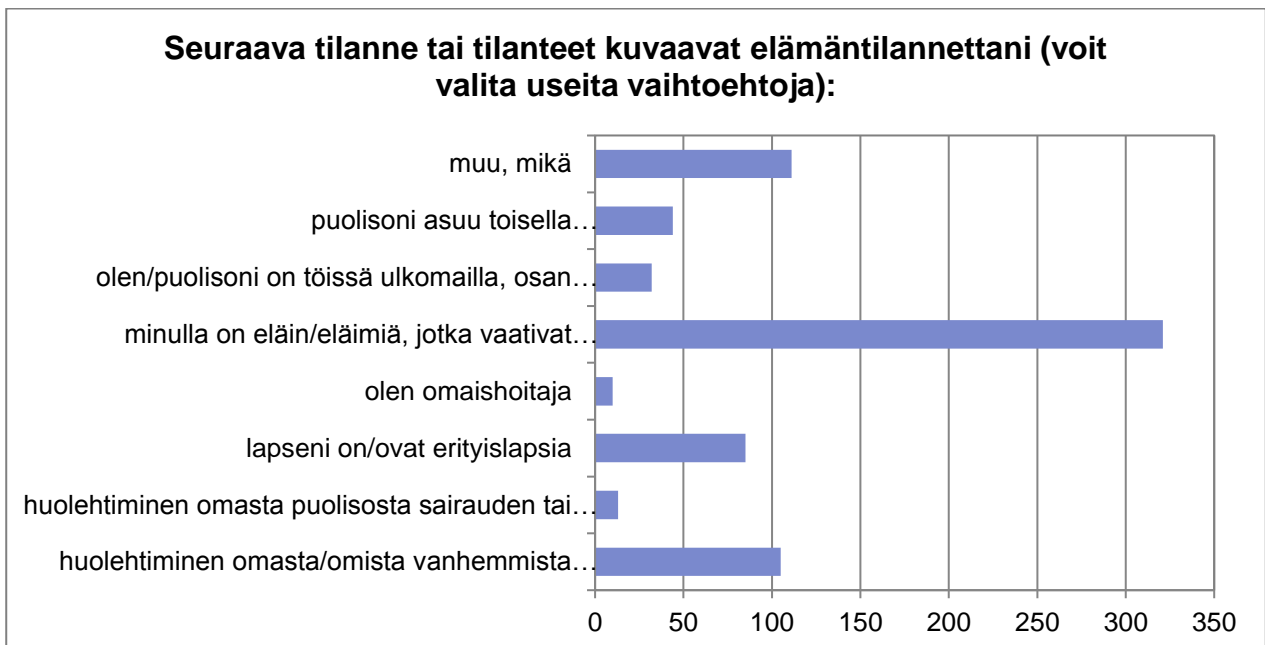
Uusperheeksi oman taloutensa oli luokitellut 14 prosenttia ja eroperheeksi (jossa lapset vuoroasuvat) 8 prosenttia.

12 prosenttia ilmoitti asuvansa yksin. Tämä vastasi hyvin Perheystävällinen työpaikka -ohjelmamme slogania ”Koska meillä kaikilla on perhe.” Yksin elävilläkin voi olla perhettä.

Eroperheen lisäksi kysymyksessä 1. löytyivät myös vaihtoehdot ”etävanhempi” (3 %) ja ”yhden vanhemman perhe” (10 %), koska näillä perhemuodoilla on merkitystä työn ja perheen yhteensovittamisen asioissa.

Kysymyksessä 2. pyydettiin valitsemaan, mitkä luettelon kohdista sopivat vastaajan elämäntilanteeseen. Kysymys ei ollut pakollinen ja siihen oli vastannut 67 prosenttia.

Taulukko 2. Vastaajien elämäntilanne (N=527).

Eläin tai eläimiä oli 61 prosentilla, 20 prosenttia huolehti omasta vanhemmastaan korkea iän tai sairauden vuoksi, erityislapsi/lapsia oli 16 prosentilla. Kohtaan ”muu, mikä” tuli 111 vastausta ja vastauskentän kuvauksissa näkyi ihmisten tarve kertoa omasta tilanteestaan ja määritellä tämäkin kohta täysin yksilöllisesti. Esimerkiksi vuorotyö nousi esiin useassa vastauksessa. Myös lapsettomuus ja lapsettomuushoidoissa käyminen nousivat vastauksissa monen kohdalla.

Kysymys 3: Keitä itse koet kuuluvaksi perheeseesi?

Keitä vastaajat sitten kokivat omaan perheeseensä kuuluvaksi? Vastauksia tuli 691 yksilöllistä kuvausta. Moni oli pohtinut kysymystä laajastikin, kuin pysähtyen sen äärelle todella miettimään, keitä haluaa tässä perheeseen nimetä. Osa oli halunnut nimenomaan korostaa keitä perheeseen ei kuulu, vaikka he olisivatkin ihan lähisukulaisia.

Jotkut vastaajista luettelivat erilaisia perheen kokoonpanoja ja lajittelivat ne esim. ydinperheeksi, laajennetuksi perheeksi ja suvuksi. Eläimet kuuluivat selkeästi perheenjäseniin hamstereita myöten. Tosin muutama eläimen omistaja erikseen nimenomaan ilmoitti, ettei lue eläimiään perheeseensä kuuluviksi. Omat vanhemmat tai muut sukulaiset vastaaja nimesi perheeseensä kuuluviksi erityisesti, jos vastaaja osallistui omaisensa hoitoon tai kantoi vastuuta hänen hoidosta.

Sukulaisten lisäksi mainittiin usein myös sekä ystäviä että heidän perheenjäseniään. Tämä on kiinnostava tulos, joka saattaa heijastaa uusia yhteisöllisyyden muotoja tilanteessa, jossa lapsia on vähemmän ja ydinperheen jäsenet saattavat aikuisiässä asua kaukana toisistaan. Myös entistä puolisoa ja hänen sukulaisiaan mainittiin, usein pariskunnan yhteisten lasten kautta.

Vastauksissa oli paljon myös sitä, mitä olimme lähteneet hakemaan: uutta, tämän päivän yksilöllistä kokemusta perheestä. Näihin esimerkkeihin on poimittu vain niitä kuvauksia, jotka ovat jotain muuta kuin edellisten kysymysten vastausvaihtoehdot ja niiden variaatiot.

”ystäväni, sisareni ja hänen perheensä”

”mies, molempien lapset, kaksi ystäväni, kissa”

”mieheni, kaksi lemmikkiäni, oma ja miehen lapsuuden perhe, isovanhempani.”

”puoliso, vanhemmat, veli ja lähimmät ystävät”

”ne, kenen kanssa asun tai olen läheisesti tekemisissä lähes päivittäin.”

”ihmiset, joihin on henkinen tai tunneside, ihmiset, jotka koen tärkeiksi elämässäni”

”kummilapseni ja hänen vanhempansa”

”valittuun perheeseeni kuuluu kämppikseni, hänen kumppaninsa, pitkäaikaisin ystäväni ja hänen kumppaninsa”

”neljä vanhempaa, lapset, eläimet, isovanhemmat ja erittäin hyvät ystävät”

”lapseni, äitini, äidin puoliso, isäni, kaksi ystäväni ja heidän puolisonsa, heidän lapset, lapsenvahti”

”kumppani, vanhemmat, lähimmät ystävät ja heidän perheensä”

”kaksi kissaa, muutama ystäväni, isäni vanhemmat, äiti, isäpuoli ja heidän koiransa, isäpuolen aikuiset lapset.

”pari kaveria, jotka ovat kuuluneet arkeeni vuosikymmeniä”

”kaksi kissaa, kaksi koiraa, yksi ystävä, isä, äiti, veli, Facebook-ryhmä, täti”

”koirani”

”viisi ystäväni”

”lapseni, lasteni isä, poikaystäväni, heilani”

”lemmikkini”

”kumppani, lapseni, lapsen isä ja hänen kumppaninsa”

”neljä aikuista ja meille syntyvä lapsi”

”lapseni ja yksi ystäväni”

”vaimo, koira ja muutama lähin ystävä”

"puoliso, kumppani, kumppanin kumppani, äiti ja siskot"
"äiti, isä, sisko, isoäiti, lemmikit, lähimmät perheystävät"
"lapseni, äiti, isä, lapseni isosisko ja isovelji, veli, parhaat ystävät ja heidän lapsensa"
"minun perhe on minä"
"sisko, äiti, entinen poikaystävä ja hänen lapsensa"
"vanhemmat, sisarukset, serkut, tädit, sedät, enot, isovanhemmat ja poikaystävä"

Muutama vastaaja korosti, että yksin elävä tai pariskunta ovat myös perheitä vaikka sitä ei mitenkään ainakaan tarkoituksellisesti kyselyllä kyseenalaistettu, päinvastoin. Nämä kommentit viittaavatkin vahvasti yleiseen käsitykseen perheestä, jonka ajatellaan olevan joko lapsiperhe tai lapsuuden perhe.

Työelämästatus ilmenee alla. Tässä kysymyksessä sai valita vain pääasiallisen vaihtoehdon omalta kohdaltaan.

Taulukko 3: työelämästatus (N=783).

Vastaajista suurin osa, 52 % oli kokoaikatyössä, 18 prosenttia opiskeli, 7 prosenttia oli osa-aikatyössä, muut vastausryhmät olivat 2-5 prosentin luokkaa.

Pohdintaa

Kysely toteutettiin [Perheystävällinen työpaikka -ohjelman](#) tueksi: määrittelemään käsitettä ja slogania ”Koska meillä kaikilla on perhe” myös joksikin muuksi kuin mainospuheeksi. Halusimme tuoda viestimme rinnalle todellisten ihmisten yksilöllisiä, henkilökohtaisia ajatuksia siitä, mikä on perhe, nimenomaan juuri vastaajille itselleen.

Työn ja perheen yhteensovittamisen kontekstissa vaikuttavia tekijöitä ovat perheen kokoonpano siinä mielessä, kuinka paljon se kuormittaa tai vie resursseja ihmiseltä, mutta myös positiivisessa mielessä. Perhe on voimavara ja voi parhaimmillaan tasapainottaa työn tuottamaa kuormitusta.

Väestöliiton Perheystävällinen työpaikka -ohjelma valmentaa työnantajia perheystävällisempään työkuulttuuriin ja käytäntöihin. Työnantajan on tärkeää olla tietoinen nykyaikaisesta ja yksilöllisestä perhekäsityksestä. Vaikka kaikki perheen kokoonpanot eivät kuulu lainsäädännön turvin esim. perhe-etuuksien piiriin, eikä niiden tarvitsekaan, on työnantajan hyvä ymmärtää, mitä tärkeitä elementtejä työntekijän muuhun elämään kuuluu. Meistä kukaan ei voi pilkkoa itseään erillisiksi paloiksi, joista yksi pala menee töihin ja toinen vastaa kotiasioista, vaan olemme kokonaisuuksia. Kannamme kaikkia elämäämme koskettavia asioita mukamme. Joskus ne vaikuttavat enemmän meihin, jolloin esimerkiksi työssä suoriutumisen kärsii. Niin on kuitenkin kaikilla, esimiehillä, alaisilla, omistajalla, pääjohtajalla. Koska meillä kaikilla on perhe.

Lisätietoja kyselystä antaa koordinaattori Katja Varjos, katja.varjos@vaestoliitto.fi, 040 638 6880

Lisäaineistoa:

Perheiden määritelmää on väestöä edustavilla aineistoilla tutkittu vuosien 1997 ja 2007 Perhebarometreissä:

http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/c2fe5098aa3b26a2276a1006e139846f/1520173505/application/pdf/4952500/Perhebarometri%202007_web.pdf

Tulossa 27.3.2018:

Aarnio, K., J. Kylmä, T. Solantaus & A. Rotkirch (2018) Sateenkaariperheiden vanhemmat Kokemuksia lasten hyvinvoinnista, perhesuhteista ja tuen saannista. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 63/2018. Helsinki: Väestöliitto.